

ઉકેલપત્ર : સત્સંગ પરિચય - ૨

(સમય : બપોરે ૨ થી ૪.૧૫)

(રવિવાર, ૧ માર્ચ, ૨૦૧૫)

- નોંધ :- (૧) આપેલ આવૃત્તિ પ્રમાણેના પુસ્તકના જવાબ જ માન્ય રાખવા. તે સિવાયની આવૃત્તિના જવાબ માન્ય ન રાખવા.
(૨) જમણી બાજુએ આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના ગુણાંક દર્શાવે છે.
(૩) જમણી બાજુએ પ્રશ્નની બાજુમાં કૌંસમાં આપેલા અંકો જે તે પ્રશ્નના જવાબના પાઠ/પાના નંબર દર્શાવે છે.

અગત્યની સૂચના

પ્રશ્નપત્રમાં દરેક પેટા પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલ ખાનામાં, લખેલા ગુણની પછીના ખાલી ખાનામાં (ગુણ : ૧) પરીક્ષાર્થીને આપેલ ગુણ લખવાના છે. જો પ્રશ્નનો જવાબ ખોટો હોય તો તે ખાનામાં '૦' (અંકડામાં શૂન્ય) લખવું. ખરાં (✓) કે ખોટાં (X) ની નિશાની દરેક પેટા પ્રશ્નની ડાબી બાજુની ખાલી જગ્યામાં જ - પ્રશ્ન શરૂ થાય તે પહેલાં જ કરવી.

વિશેષ નોંધ

આપ જ્યારે પેપર તપાસો ત્યારે જ્યારે લાંબા જવાબોમાં દા. ત. ટૂંકનોંધ, પાંચ મુદ્દાના વાક્યો, કારણો વગેરે પ્રશ્નોમાં આપ જ્યારે ફાળવેલા ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં હોવ ત્યારે પરીક્ષાર્થીએ કયો મુદ્દો નથી લખ્યો જેના તમે ગુણ કાપ્યા છે. તેની તમે ટૂંકમાં ડાબી બાજુ ઉપર નોંધ લખો. દા.ત. માર્ચ-૨૦૧૩માં પ્રવેશ-૧ માં 'જોબનપગીનું પરિવર્તન' ટૂંકનોંધ પૂછાઈ હતી. જેમાં જોબનપગી પ્રાર્થના કરતાં પોતાના દોષનું વર્ણન કરતાં કહે છે. 'પ્રભુ ! હું કુળહીન, કુટિલ, કુપાત્ર, બુદ્ધિહીન છું. મેં આપને ન ઓળખ્યા. દીનબંધુ ! દયા કરો. મારું મહાપાપ મટાડો.' આ મુદ્દો પરીક્ષાર્થીએ નથી લખ્યો તો બાજુમાં તમે લખી શકો કે 'પોતાના દોષ કહે છે.' આટલું જ લખવાનું છે અને તમે ગુણ ઓછા આપી શકો છો એટલે કે ફાળવેલ ગુણ કરતાં ઓછા ગુણ આપતાં પહેલાં બાજુમાં કયો મુદ્દો નથી તેની ટૂંકમાં નોંધ લખવી જરૂરી છે.

(વિભાગ - ૧ કિશોર સત્સંગ પરિચય, દસમી આવૃત્તિ - માર્ચ, ૨૦૦૯)

પ્ર.૧ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “અમને અંતરમાં ધારીને જમ્યા છે તે અમે જમ્યા બરાબર છે.” (૨૮/૮૧)

⇒ શ્રીજીમહારાજ - હરિભક્તને

⇒ શ્રીજીમહારાજે ગોરધનભાઈને હરિભક્તે લાવેલો પેંડાનો થાળ જમાડવાનું કહ્યું. ત્યારે ગોરધનભાઈ તો પોતે પેંડા જમવા લાગ્યા અને બધા પેંડા જમી ગયા. આથી પાસે બેઠેલા હરિભક્તને શંકા જતાં શ્રીજીમહારાજ તેમની શંકાનું નિવારણ કરતાં કહે છે.

૨. “હવે ત્યાં પણ રોટલા મળશે નહિ.” (૧૮/૫૪) ⇒ મુક્તાનંદ સ્વામી - શ્રીજીમહારાજને

⇒ સુંદરજી સુથારને ત્યાગીની દીક્ષા આપીને મહારાજે મુક્તાનંદ સ્વામીને કહ્યું : ‘અમે કેવાં સારાં કામ કર્યાં કે રાજાના કારભારીને મૂંઝ્યા.’ ત્યારે મુક્તાનંદ સ્વામી કહે છે.

૩. “દાદાખાચરના નળિયાનું ધ્યાન કરો.” (૨૬/૮૪)

⇒ પર્વતભાઈ - સ્વરૂપાનંદ સ્વામીને

⇒ સ્વરૂપાનંદ સ્વામીને જ્યારે મંદવાડ આવ્યો ત્યારે અંતરમાં અશાંતિ રહેવા લાગી. તેથી મહારાજે તેમને પર્વતભાઈ પાસે વાતો સાંભળવા મોકલ્યા. ત્યારે પર્વતભાઈ વાત કરતાં કહે છે.

પ્ર. ૨ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. સંતો-હરિભક્તોએ ગલુજીની બહુ પ્રશંસા કરી. (૩/૮-૮)

જ. શ્રીજીમહારાજ ડડુસર પધારવાના હતા તે વખતે ગલુજીનાં માતૃશ્રી દેહ મૂકી ગયાં ત્યારે ગલુજીએ ભાઈઓને કહ્યું : ‘માની દેહક્રિયા કરવા રહીશું તો મહારાજ ચાલ્યા જશે.’ માટે માના દેહને માળિયે મૂકી દઈએ. શ્રીજીમહારાજ તથા સંઘનું સામૈયું કરી જમાડ્યા. વિદાય વખતે મહારાજે ગલુજીને અધુરું કામ પૂરું કરવાનું કહ્યું. ત્યારે મુક્તાનંદ સ્વામીના પ્રશ્નના ઉત્તરમાં મહારાજ આ પ્રસંગ કહેતા કહે છે. આવું કોઈથી થાય નહિ માટે સંતો-હરિભક્તોએ ગલુજીની બહુ પ્રશંસા કરી.

૨. રાજકુમારે ગળે બાંધેલા પાટા વિષે કાંઈ પૂછ્યું નહિ. (૭/૧૫)

જ. રાજકુમારને સાચો મિત્રભાવ અને અખૂટ વિશ્વાસ હતો કે મિત્ર મારું કાંઈ ખરાબ કરશે જ નહિ. રાજકુમાર માનતો હતો કે તે મારો મિત્ર છે તેથી તેણે જે ક્યું હશે તે સારું જ ક્યું હશે. માટે રાજકુમારે પ્રધાનપુત્રને કાંઈ પૂછ્યું નહિ.

૩. રામાનુજાનંદ સ્વામીએ સોનાના થાંભલાવાળા મંદિરની ગાદીનો અસ્વીકાર કર્યો. (૧૨/૩૪)

જ. ‘અમે તો જીવના કલ્યાણ માટે પ્રગટ ભગવાનની શોધમાં નીકળ્યા છીએ. તેથી ગાદીને શું કરીએ ?’ એમ સવિનય ના પાડી, સ્વામિનારાયણ ભગવાનનાં દર્શન કરવા કાઠિયાવાડ તરફ આવવા તૈયાર થયા.

પ્ર.૩ ‘રાજબાઈ’ (૧૮/૫૧-૫૪) - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

રાજબાઈ વાંકિયા ગામના હતાં. તેઓ શ્રીજીમહારાજનાં એકાંતિક ભક્ત હતાં. ગઢડામાં મહારાજનાં પ્રથમ દર્શને જ મૂર્તિમાં ચિત્ત ચોંટી ગયું. સર્વોપરી ભગવાનનો નિશ્ચય થઈ ગયો. લગ્નની ઈચ્છા ન હતી. અષ્ટ પ્રકારે બ્રહ્મચર્ય પાળવાની જ ઈચ્છા. મહારાજની સેવામાં જ રહેવું એવો નિશ્ચય કરી લીધો. તેમની સગાઈનાં ચૂંદડી અને નાળિયેર આવ્યાં તે તેમનાં માએ કોઠલા ઉપર મૂક્યાં. માએ ચૂંદડી બતાવી ત્યારે રાજબાઈ કહે, ‘બળી તારી ચૂંદડી’ તો ચૂંદડી ભડભડ બળવા લાગી. લગ્નના દિવસે જાન આવી. વર તોરણે આવ્યો ત્યારે રાજબાઈ મહારાજને સંભારીને સમાધિમાં ચાલ્યાં ગયાં. શરીર જડવત્ બની ગયું તેથી દાસીને લગ્ન મંડપમાં બેસાડી જાન વળાવી. રાજબાઈ તો ગાડે બેસીને અખંડ શ્રીજીમહારાજનું ભજન કરતાં કરતાં સાસરે આવ્યાં. તે જ રાત્રે પોતાના ઓરડામાં પલંગ પર બેસીને શ્રીજીમહારાજનું ધ્યાન કરતાં હતાં. તેમના પતિ આવ્યા. પલંગ પર તેમને સિંહ દેખાયો. તે જોઈને ચીસ પાડીને બહાર નીકળી ગયા. ‘મારે આ બાઈ ન જોઈએ’ એમ પોતાની માને કહી કાગળ લખી આપી તેમને ગઢડે મોકલી દીધાં. એક વખત શ્રીજીમહારાજ લીંબતરુ નીચે સભા ભરીને બિરાજમાન હતા. રાજબાઈનાં સગાંએ શ્રીજીમહારાજને રાજબાઈને ઘેર મોકલવા વિનંતી કરી. રાજબાઈને મહારાજે સસરાને ઘેર જવા આજ્ઞા કરી. તે સાંભળતાં જ મૂર્છા આવી ગઈ અને રાજબાઈને રુંવાડે રુંવાડે લોહીનાં ટશિયા ફૂટ્યા અને દેહ રહેશે નહિ તેવું લાગ્યું. તેથી સગાંઓએ રાજબાઈને સારું થાય તેવી મહારાજને કૃપા કરવા વિનંતી કરી. મહારાજે તેમના દેહ પાસે આવીને રાજબાઈને અખંડ બ્રહ્મચર્ય પાળી સેવા કરવા અને ત્યાં જ રહેવા જણાવ્યું. તેથી તેમના દેહમાં ચેતન આવ્યું. મહારાજને પગે લાગ્યાં. મહારાજે પૂછ્યું, ‘તમને કેમ વસમું લાગ્યું ?’ તો રાજબાઈ કહે, ‘પંચવિધ કયા દેહે નથી ભોગવ્યા ? જેટલું આ સમુદ્રમાં પાણી છે, તેટલું જીવે માતાનું દૂધ પીધું છે. એટલી વાર જન્મ ધરી વિષય ભોગ ભોગવ્યા છે. માટે આ દેહે બ્રહ્મચર્ય પાળી આપની દૃઢ ભક્તિ કરવી છે. આપે સેવા કરવાનું અખંડ બ્રહ્મચર્ય પાળવાનું અને અહીં રહેવાનું કહ્યું તેથી હું બહુ રાજી થઈ છું.’ રાજબાઈએ એક વખત શ્રીજીમહારાજને રસ રોટલીનો થાળ જમાડ્યો. અને દાદાખાયર દ્વારા પૂજન કરાવ્યું. શ્રીજીમહારાજની ઈચ્છાથી રાજબાઈને સમાધિ થઈ. શ્રીજીમહારાજને દિવ્ય સિંહાસન પર બિરાજેલા જોયા. બ્રહ્માદિક દેવોએ શ્રીજીમહારાજ પર અને રાજબાઈ પર ચંદન અને પુષ્પની વૃષ્ટિ કરી. રાજબાઈને તીવ્ર વૈરાગ્ય હતો. તેઓ પુરુષથી વીસ હાથ દૂર રહેતાં. જાડાં વસ્ત્રો પહેરતાં અને મિતાહારી હતાં. તેમનું બ્રહ્મચર્યવ્રત એવું અખંડ હતું કે તેમણે દેહ મૂક્યો ત્યારે દાદાખાયરે અગ્નિસંસ્કાર કરવા માટે ચિતામાં ઘણું ઘી નાખ્યું, પરંતુ અગ્નિ પ્રકટ્યો નહિ. ત્યારે ગોપાળાનંદ સ્વામીએ કહ્યું, ‘અગ્નિને કહો કે સતી તો ચાલ્યાં ગયાં છે અને હવે તો ફક્ત દેહ છે, માટે સ્પર્શ કરવામાં વાંધો નથી.’ સ્વામીના આ વચનથી અગ્નિ પ્રજ્વલિત થયો. આવું અસિધારાવ્રત પાળીને રાજબાઈ શ્રીજીમહારાજનો રાજીપો પામ્યાં.

પ્ર.૪ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ : અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. મન ક્યારે સ્થિર થાય છે ? (૫/૧૩)
- જ. ભગવાનની મૂર્તિમાં મનના ભાવો નવધા ભક્તિરૂપે જ્યારે ભક્ત ઠાલવે છે ત્યારે તેનું મન સ્થિર થાય છે.
૨. શ્રીજીમહારાજે કુસ્તી કરતાં કરતાં નાજા જોગિયાને રમતમાં શું કર્યું ? (૮/૧૭)
- જ. શ્રીજીમહારાજે કુસ્તી કરતાં કરતાં નાજા જોગિયાને રમતમાં ચાર વાર મોભારા (છત) સુધી ઊંચા ઉછાળીને હેઠા પાડ્યા.
૩. અંતરનો કુસંગ એટલે શું ? (૧૪/૪૧)
- જ. મન તથા ઈન્દ્રિયોને પંચવિધને માર્ગે ચાલવા દેવાં તથા ભગવાન અને સંતને વિષે મનુષ્યભાવ જોવો તે અંતરનો કુસંગ.
૪. દામોદરભાઈ અને નથુ ભટ્ટને વિવાદ થયો એમાં નથુ ભટ્ટ પહેલાં શું સમજતા ? (૧૩/૩૬)
- જ. નથુ ભટ્ટ ‘શ્રીકૃષ્ણ ભગવાન સર્વોપરી છે.’ એમ સમજતા.
૫. શ્રીજીમહારાજે કાશીદાસને સંવત ૧૮૬૫માં કયો કોલ આપ્યો હતો ? (૧૦/૨૬)
- જ. ‘અહીં મોટું મંદિર થશે ને અમે અમારા ધામ સહિત બિરાજીશું.’

પ્ર.૫ “જેમ ગાય છે તે....” (૨૫/૭૮-૮૧) - સ્વામીની વાત પૂરી કરીને તેનું નિરૂપણ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- સ્વામીની વાત પૂરી સાચી લખી હોય તો ૧ ગુણ, નિરૂપણના ૪ ગુણ.

“જેમ ગાય છે તે વાછડા સારુ પારસો મૂકે છે તેમ જે શિષ્ય હોય તે ગુરુને મન સોંપે તો અંતઃકરણનું અજ્ઞાન ટાળી નાખે. પણ તે વિના ટળે નહિ.”

સત્યકામ જાબાલિ જ્ઞાન મેળવવા ગુરુ પાસે ગયો. તે વખતે ગુરુએ તેને ગોત્ર, કુળ વગેરે પૂછ્યું. તેણે કહ્યું ‘મને ખબર નથી.’ પછી માને પૂછવા ગયો. ત્યારે તેની મા કહે, ‘તારા પિતા નથી.’ ત્યારબાદ જાબાલિએ આશ્રમમાં આવીને સાચી વાત ગુરુને કરી. ત્યારે ગુરુ કહે : ‘તેં મારાથી કાંઈ છુપાવ્યું નથી માટે તું બ્રાહ્મણ જ છે.’ એમ કહી પોતાના આશ્રમમાં રહેવા માટે રજા આપી. એક વખત ગુરુએ કહ્યું : ‘આ ગાયો ચરાવવા કોણ જશે ? એક ગાયમાંથી ચારસો ગાય થાય ત્યાં સુધી ચરાવવાની છે. પછી હું તેને જ્ઞાન આપીશ.’ આ સાંભળી બીજા શિષ્યો તો ‘અમે જ્ઞાન મેળવવા આવ્યા છીએ. પણ ગાયો ચરાવવા આવ્યા નથી.’ એમ કહી દૂર ખસી ગયા. પણ સત્યકામ જાબાલિ ગુરુ આજ્ઞા માથે ચડાવીને ગાયો ચરાવવા ગયો. ગુરુની આજ્ઞા અનુસાર તે ગાયોની સેવા કરવા લાગ્યો. દરરોજ સવારે ગાયોને ચરાવવા લઈ જાય, પાણી પીવડાવે, ઘાસ નાખે એમ સારી રીતે સેવા કરે. ગાયોની સંખ્યા

વધતી ગઈ. સેવા કરતાં કરતાં ઝાડ, પાન, પશુ, પંખી દરેકમાંથી તે અનુભવ મેળવવા લાગ્યો, ચારસો ગાય થતાં તે ગુરુ પાસે આવ્યો. ત્યારે તેના ચહેરા પર જ્ઞાનનું તેજ પ્રકાશી રહ્યું હતું. ગુરુએ તેના તરફ કૃપાદષ્ટિ કરી કહ્યું : ‘તું બધું જ જ્ઞાન શીખી ચૂક્યો છે, આજથી બધું જ્ઞાન તને સિદ્ધ છે.’ એમ કહી અંતઃકરણના આશીર્વાદ આપ્યા. ગુરુના આશીર્વાદથી બ્રહ્મજ્ઞાન તેને સિદ્ધ થઈ ગયું. સ્વામી કહે છે કે આવી વાતો પારસો વળે ત્યારે જ થાય. જેમ ગાય છે તે વાછરડા સારુ પારસો મૂકે છે અર્થાત્ વાછરડાને જોઈ ગાયના આંચળમાંથી દૂધની ધારા છૂટે છે, કારણ કે માતાને પોતાનું વાછરડું અતિશય વહાલું છે, તેમ જે સંશય રહિત થઈને પોતાનું મન સોંપીને ગુરુવચન અદ્વર ઝીલે છે ત્યારે ગુરુ તેનું અજ્ઞાન દૂર કરી નાખે છે. ગુરુની કૃપાદષ્ટિના અધિકારી થયા પછી શાસ્ત્રજ્ઞાનની જરૂર રહેતી નથી.

પ્ર.૬ નીચે આપેલાં કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક વગેરે માંગ્યા મુજબ પૂર્ણ કરો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કીર્તન / અષ્ટક / શ્લોક અડધા સાચા હોય તો એક (૧) ગુણ આપવો.

૧. દુર્ગપુર ખેલ રચ્યો અતિ ભારી, ભેળા રમે સાધુ ને બ્રહ્મચારી.
તાળી પડે ઊપડતી અતિ સારી, ધુન્ય થાય ચૌદ લોક થકી ન્યારી (૨૦/૬૫)
૨. જે સ્વામિનારાયણ નામ લેશે, તેનાં બધાં પાતક બાળી દેશે,
છે નામ મારાં સ્મૃતિમાં અનેક, સર્વોપરી આ જ ગણાય એક,
જો સ્વામિનારાયણ એક વાર, રટે બીજાં નામ રટ્યાં હજાર,
જાપ્યા થકી જે ફળ થાય તેનું, કરી શકે વર્ણન કોણ એનું. (૬/૧૩)
૩. ભવવારિધિમોક્ષસાધનં ગુરુરાજપ્રકટસ્વસંગમમ્ । પ્રકટીકૃતવાન્ કૃપાવશઃ સહજાનન્દગુરું ભજે સદા ॥ (૧૧/૩૨)
૪. ગુજરાતી ભાષાંતર : વિષયોનું ધ્યાન કરનારા પુરુષને ફરીથી પણ વિષયોમાં સંગ અતિશય વૃદ્ધિ પામે છે, સંગથી કામ ઉત્પન્ન થાય છે. પુરુષ જે દશાને પામીને વિષયોને ભોગવ્યા વિના રહી શકે નહિ તે કામ કહેવાય. કામમાંથી ક્રોધ થાય છે. (૨૮/૮૮)

(વિભાગ - ૨ : પ્રાગજી ભક્ત, અગિયારમી આવૃત્તિ - એપ્રિલ, ૨૦૧૧)

પ્ર.૭ નીચે આપેલાં અવતરણો કોણ, કોને અને ક્યારે કહે છે તે લખો. (કુલ ગુણ : ૮)

નોંધ :- કોણ કહે છે ૧ ગુણ, કોને કહે છે ૧ ગુણ, ક્યારે કહે છે ૧ ગુણ.

૧. “આ તો બહુ સમર્થ છે ને હજારોને પ્રભુ ભજવશે.” (૨/૩)
⇒ ગોપાળાનંદ સ્વામી - હરિભક્તોને
- ⇒ પીઠવડીની સભામાં બાળ પ્રાગજી ભક્તે આચાર્ય મહારાજ તથા સંતોને પ્રણામ કરી, પૂજા કરી, આરતી કરી હરિભક્તોએ જિજ્ઞાસાથી વિશેષ પૂછ્યું ત્યારે ગોપાળાનંદ સ્વામી ઓળખાણ આપતાં કહે છે.
૨. “નાસિકા મોટી છે, મહારાજને આવી નહોતી.” (૨૪/૪૬)
⇒ ભગતજી - યજ્ઞપુરુષદાસજીને
- ⇒ યજ્ઞપુરુષદાસજીએ ઠાકોરજીની મૂર્તિ ભગતજીને પ્રસાદીની કરવા આપી ત્યારે.
૩. “હવે તો તમે જેમ સુખિયા રહો છો તેમ સૌને સુખિયા કરો.” (૨૮/૫૫)
⇒ ભગતજી - યજ્ઞપુરુષદાસજીને
- ⇒ ગોંડલમાં યજ્ઞપુરુષદાસજીએ ભગતજીને ભણવાનું પૂછ્યું ત્યારે ભગતજીએ કહ્યું.

પ્ર.૮ નીચે આપેલાં વાક્યોનાં કારણો જણાવો. (બે થી ત્રણ લીટીમાં જ) (કુલ ગુણ : ૬)

૧. વિઠ્ઠલભાઈએ હનુમાનજીને તેલ ચઢાવ્યું તો પણ રોગ મટ્યો નહીં. (૨૮/૫૮)
૪. વિઠ્ઠલભાઈએ ભગતજીની આજ્ઞા વગર મનધાર્યું કરીને શ્રીજીમહારાજના પ્રસાદીના હનુમાનજીને તેલ ચઢાવ્યું. માટે વિઠ્ઠલભાઈએ હનુમાનજીને તેલ ચઢાવવા છતાં તેમની પુત્રવધૂનો રોગ મટ્યો નહિ.
૨. માના ભગત મૌન બની ગયા. (૭/૧૫)
૪. માના ભગતે સ્વામીને કહ્યું : ‘આ પ્રાગજી સંસાર છોડીને ધ્યાન શીખવા આવ્યો છે ત્યારે તમે તો તેની પાસે પથરા ઉપડાવી હદ ઉપરાંતની સેવા જ કરાવો છો.’ ત્યારે સ્વામીએ કહ્યું : ‘હું તો પથરા ઊંચકાવીશ ને ભગવાન આપીશ.’ આથી માના ભગત મૌન થઈ ગયા.
૩. ભગતજીની અંતિમ ક્રિયા જ્ઞાતિની રીત પ્રમાણે કરી. (૨૮/૫૬)
૪. ભગતજીએ અગાઉથી કહ્યું હતું કે મારી અંતિમ ક્રિયા અમારી જ્ઞાતિની રીત પ્રમાણે કરશો પણ સુખડ વગેરે લાવશો નહિ. તે મુજબ ભગતજીની અંતિમ ક્રિયા જ્ઞાતિની રીત પ્રમાણે કરી.

પ્ર.૯ પ્રાગજી ભક્ત દ્વારા પ્રગટપણું (૧૬/૩૦-૩૧) - પ્રસંગ ઉપર પંદર લીટીમાં ટૂંકનોંધ લખો. (વર્ણનાત્મક) (કુલ ગુણ : ૫)

જૂનાગઢમાં ભીમ એકાદશીના સમયે પાંચ હજારો હરિભક્તો આવ્યા હતા ત્યારે ચોકમાં પ્રાગજી ભક્ત દ્વારા બનાવેલ ચંદની બાંધી

હતી તે જોઈને સ્વામી રડી પડ્યા અને બોલ્યા ‘એણે કેનો બાપ માર્યો હશે કે એને સત્સંગ બહાર કર્યો ? એને વિમુખ કરનારા જ વિમુખ છે.’ આવું અસાધારણ હેતુ સ્વામીને પ્રાગજી ભક્ત પર હતું. પછી થોડું મંદિરનું કામ જાગા ભગત તથા બીજા પોતાના હેતુવાળા હરિભક્તો પાસે કરાવ્યું અને પોતે દેશમાં ફરવા નીકળ્યા. નાગરવાડા તરફના દરવાજે આવી સ્વામી થોડું બેઠા અને બોલ્યા : “ચાલીસ વર્ષ, ચાર માસ ને ચાર દિવસ અહીં રહ્યા. હવે સત્સંગમાં ફરશું ને મહુવે જઈને રહીશું.” એ પ્રમાણે પ્રાગજી ભક્ત દ્વારા પોતે સત્સંગમાં પ્રગટ છે તે સૂચન મર્મમાં કર્યું. જૂનાગઢથી નીકળી વંથળી, ઉપલેટા, પંચાળા ફરીને ગોંડલના રાજાના આગ્રહથી સ્વામી ગોંડલ પધાર્યા. રાજદરબારમાં પધરામણી કરી, નાનકડા ભગવત્સિંહજીને વર્તમાન ધરાવી આશીર્વાદ આપ્યા. ગણોદ દરબારને ત્યાં તથા માધવજી કારભારીને ત્યાં રાત્રે ૧૧ વાગ્યા સુધી પધરામણી કરી. આસો સુદ ૧૩ ને રાત્રે પોણા વાગે સ્વતંત્ર થકા દેહ મૂકીને સ્વામી અક્ષરધામમાં શ્રીજીમહારાજની સેવામાં બિરાજ્યા.

પ્ર.૧૦ નીચે આપેલા પ્રશ્નોના એક (સંપૂર્ણ) વાક્યમાં જવાબ લખો. (કુલ ગુણ : ૫)

નોંધ :- અડધા સાચા જવાબનાં ગુણ આપવા નહીં.

૧. એક હરિભક્તે કહ્યું “તમે ગૃહસ્થ થઈને સાધુને માથે હાથ કેમ મૂકો છો ?” ત્યારે ભગતજી શું બોલ્યા ? (૨૪/૪૫)
૪. ‘મેં નથી મૂક્યા, સ્વામિનારાયણ ભગવાને મૂક્યા છે.’
૨. મહુવા જતાં પ્રાગજી ભક્તને કોણે શું બાંધી આપ્યું ? (૧૫/૨૮)
૪. મહુવા જતાં પ્રાગજી ભક્તને મંદિરના ભંડારીએ લાડુ બાંધી આપ્યાં.
૩. સાક્ષાત્કાર પ્રસંગે શ્રીજીમહારાજે પ્રાગજી ભક્તને પ્રથમ કેવાં દર્શન આપ્યાં ? (૧૦/૨૦)
૪. સાક્ષાત્કાર પ્રસંગે શ્રીજીમહારાજે પ્રાગજી ભક્તને પ્રથમ ભગવાં વસ્ત્રોમાં દર્શન આપ્યાં.
૪. ભાદરોડમાં ભગતજીની આજ્ઞાથી શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસજી કેટલા રોટલા જમ્યા ? (૨૧/૪૦)
૪. ભાદરોડમાં ભગતજીની આજ્ઞાથી શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસજી સાડા ત્રણ રોટલા જમ્યા.
૫. ભગતજીએ હરિભક્તોના સુખ માટે કેટલી માળા ફેરવી ? (૨૫/૪૭)
૪. ભગતજીએ હરિભક્તોના સુખ માટે અઢાર હજાર માળા ફેરવી.

પ્ર.૧૧ આપેલા વિકલ્પોમાંથી ફક્ત સાચા વિકલ્પોની આગળ આપેલા ચોરસ ખાનામાં ખરાની (✓) નિશાની કરો. (કુલ ગુણ : ૬)

નોંધ : એક કે એકથી વધારે વિકલ્પ સાચા હોઈ શકે. તમામ સાચા વિકલ્પ આગળ જ ખરાની નિશાની કરી હશે તો જ પૂર્ણ ગુણ મળશે, અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. ૧, ૪ (૧૨/૨૩) ૨. ૧, ૨ (૧૮/૩૬) ૩. ૧, ૪ (૨/૫-૬)

પ્ર.૧૨ નીચે આપેલાં ખોટાં વાક્યોને મથાળાના સંદર્ભમાં સાચાં લખો. (કુલ ગુણ : ૬)

નોંધ :- સંપૂર્ણ સાચું વાક્ય લખ્યું હશે તો જ ગુણ પ્રાપ્ત થશે. અન્યથા એક પણ ગુણ નહીં મળે.

૧. જૂનાગઢમાં અપૂર્વ સન્માન : યજ્ઞપુરુષદાસજીએ આ પ્રમાણે વિચારી સંવત ૧૮૫૩માં જૂનાગઢમાં જન્માષ્ટમીના સમૈયા ઉપર ભગતજીને પધારવા, આચાર્ય મહારાજને મળીને આજ્ઞાપત્ર લખાવ્યો. (૨૭/૫૧)
૨. શાસ્ત્રી યજ્ઞપુરુષદાસજીના ગુરુપદે : રામરતનદાસજી યજ્ઞપુરુષદાસજીના જોડિયા સાધુ હતા. એમણે ભગતજી મહારાજ પાસે માગણી કરી કે યજ્ઞપુરુષદાસ પાસે શ્રીજીમહારાજના સરસ ચરણારવિંદ છે તે મને અપાવો. (૧૮/૩૪)
૩. ઉપાધિની શરૂઆત : આ સમૈયામાં પ્રાગજી ભક્ત હજારો હરિભક્તોને વાતો કરીને સમાસ કરાવતા હતા. વળી, મોડી રાત્ર સુધી પણ તેમની જ્ઞાનગોષ્ઠિ ચાલતી. (૧૩/૨૫)
૪. વાંસદાના દીવાનને સત્સંગ : આચાર્ય મહારાજ અને કોઠારીની આજ્ઞા મળતાં ભગતજી ત્રણ-ચાર હરિભક્તોને લઈને બીલીમોરા થઈને વાંસદા પધાર્યા. (૨૩/૪૨)
૫. અંતિમ લીલા : યજ્ઞપુરુષદાસજીને મહુવા આવવા ભગતજીએ ના પાડી હતી. તેમનું મન તો અખંડ ભગતજી પાસે જ હતું. (૨૮/૫૬)
૬. ભગતજીના સંતોને ઉપાધિ : ગુજરાતમાં ભગતજીના વિચરણથી સમાસ ઘણો જ થયો. પીજના મોતીલાલભાઈને અખંડ ભજનનો વેગ લાગ્યો. (૨૦/૩૭)

